

ЙОРДАН ЙОВКОВ БИОГРАФИЯ

Роден на 09.11.1880 в Жеравна.
Умира в Пловдив на 15.10.1937.

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ:

Детските и юношеските години на Йовков преминават в родното му място, където получава основно образование (1895). Завършва гимназия в София (1900); Учителят му по литература - поетът Иван Грозев, му предсказва бъдеще на писател. След дипломирането си живее в Добруджа, където се преселва семейството му. През 1900 година се преселва в с. Долен извор. Завършва ШЗО в Княжево (1902 - 1904), като по време на обучението си публикува първата си творба - стихотворението „Под тежкия кръст“ (в. „Съзнание“, бр.9, 26.10.1902). В началото на 1904 г. се записва студент в Юридическия факултет на Софийския университет, но смъртта на баща му осуетява следването му. Есента на 1904 г. Йовков се завръща в с. Долен извор и учителства в различни добруджански села до 1912 г., когато е мобилизиран.

Родната къща на писателя в Жеравна

ОБЩЕСТВЕН ЖИВОТ:

Участва в Балканската и Междусъюзническата война като командир на рота. През юни 1913 г. е ранен край Дойран, а месец по-късно е повишен в чин. След войните Йовков се установява в София и работи като редактор на списание „Народна армия“, където в бр. 1 публикува очерк за Балканската война - „Утрото на паметния ден“. След като списанието престава да излиза, Йовков е принуден да търси работа и с помощта на Гр. Василев е назначен за библиотекар и редактор на списание „Преглед на Министерството на вътрешните работи и народното здраве“ в Отделението за социални грижи и благотворителност. Остава на работа до есента на 1915 г., когато отново е мобилизиран и изпратен в гр. Ксанти. А година по-късно е командирован в редакцията на сп. „Военни известия“. След края на Първата световна война настъпва един от най-тежките периоди в живота на Йовков. Втората национална катастрофа го заварва в Добрич. След трудни дни изпълнени с душевни терзания и материални несгоди, и след като Добруджа е окупирана от румънците, Йовков минава нелегално границата и се установява във Варна, където е учител до есента на 1920 г. След застъпничество на приятели от София е назначен в българската легация в Букурещ. През 1920-27 г. е редовен сътрудник по печата; постоянно е понижаван в длъжност, поради което в края на 1927 г. напуска легацията. Последните 10 години от живота му са изпълнени с творчески труд и изтощително напрежение, което се отразява на здравето му. Неизлечимо болен, през есента на 1937 година заминава на лечение в Хисаря. Поради влошеното състояние е опериран по спешност в Католическата болница в Пловдив, но след 24 часа Йовков умира. Погребението му в София се превръща в манифестация на народна любов и признателност.

ТВОРЧЕСТВО:

Йовков дебютира като поет. През 1902-11 г. публикува стихове (общо 31) в различни периодични издания - в „Съзнание“, списанията „Пробуда“, „Художник“, „Ново време“, „Ново общество“ и „Бисери“. Лириката му не се отличава с особено богатство и разнообразие на мотиви - започнал като социален поет, по-късно Йовков трансформира социалния протест в резигнация, печал и умора. Първата си белетристична творба - „Овчарова жалба“, с подзаглавие „Старопланинска легенда“ - Йовков публикува в списание „Просвета“ през 1910 г. Годишите прекарани по фронтовете на трите войни, предопределят тематиката и персонажите в по-нататъшното му творчество. Военните си творби Йовков започва да печата от началото

на 1913 г. („Утрото на паметния ден“); до 1917 г. името му се среща и по страниците на списанията „Звено“, „Съвременна мисъл“, на вестниците „Слово“, „Демократически преглед“, „Военни известия“ и „Отечество“. Открояват се импресиите „Те победиха“, „На старата граница“, „Безотечественици“, „Ехо“, разказът „Балкан“ и повестта „Земляци“. В документалните си очерци Йовков обективно свидетелствува за войнишките делници и празници - баталните очерци са ярки художествени свидетелства за преживяното по време на войната - от първия ѝ ден до нейния трагичен край. В тях редом с летописеца присъства и есеистът; синтезът се постига чрез емоционално овладяване на военната тема, пречупена през индивидуалното впечатление. Йовков идва в българската литература с една болка, която пронизва всичко, написано от него за войните, и от която се ражда специфичният му хуманизъм. В баталната му проза няма ожесточение, викове на омраза. Хуманизмът му се възвисява до философска позиция, очертана от житейския опит и познание за човека и човешката душа. Написаното за войната е едно „не!“ на взаимното изстребление между хората и „да!“ на хуманизма и красотата. Най-значимите си военни творби Йовков събира в излезлите си през 1917 и 1918 г. два тома „Разкази“. Въпреки че на два пъти по-късно се връща към баталните сюжети - веднъж с новелата „Последна радост“ (1920) и след едно десетилетие с разказите „Бели рози“, „Другар“, „На стража“, Йовков изчерпа темата, преди да е приключила самата война за България. В известен смисъл тези последни творби са равносметка, сумирала постиженията и недостатъците на периода, през който авторът израства и се налага като писател от национална величина. Ако с „Последна радост“ Йовков прави своеобразна рекапитулация на темата за войните, с повестта „Жетварят“ (1920) възвестява завръщането си към сюжетите и проблемите на българското село. В развитието му на белетрист това е началото на процес, който окончателно оформя идейно-естетическия му свят. „Последна радост“ е кръстопътна книга - в нея са събрани завършекът на един етап и началото на друг.

Когато отсъства от България цели 7 години, тъкмо в чужбина Йовков подготвя трайното си присъствие в националния духовен и литературен живот чрез сборниците „Последна радост“, „Старопланински легенди“, „Вечери в Антимовския хан“, „Женско сърце“ и романите „Чифликът край границата“, „Ако можеха да говорят“, както и незавършения роман „Приключенията на Гороломов“, драмите „Албена“, „Боряна“, „Обикновен човек“ и комедията „Милионерът“. Ако Иван Вазов е патриотичното, а Елин Пелин - социалното самосъзнаване на българина в националната ни литература, Йовков е неговото нравствено и естетично самопознаване. Подобно на тях той обгръща цялостно народния живот - от раждането на човека до неговата смърт; в мирен труд и война, в мигове на радост, скръб и религиозно преклонение. По този начин Йовков се утвърждава като класик на българската литература, отбелязал след Вазов и Елин Пелин нов етап в художественото самосъзнаване на нацията. Той търси и разкрива сложната и противоречива душевност на човека, копнеещ за красив и нравствен свят. Моделът му за човешко поведение съчетава проверените през вековете морални и естетически максими със скрижалите на житейска философия, съобразена с настъпилите промени в България след войните. Мирогледната си доктрина писателят изгражда върху три начала: човека, труда и природата.

Йовков е убеден, че нарушаването на това триединство изправя обществото пред трагични изпитания. Още в повестта „Земляци“ ракурсят, от който изобразява войната, отвежда към проблема за непоправимо нарушената връзка между селянина и земята. В този смисъл повестта е не толкова разказ за военните стълкновения, колкото за последиците от тях - за копнежа у селянина по родното село. Войната унищожавя българския селянин не само физически, но прекъсва и връзката му със земята, разрушава го нравствено. По-късно в сборника „Вечери в Антимовския хан“ Йордан Йовков отново се връща към същия проблем, като причините за отчуждаването на човека от земята са по-различни. На насилието писателят противопоставя труда и близостта с природата: общуването с нея прави хората здрави, красиви, отношенията

им - прости и ясни. „Вечерите“ са ясновидско прозрение за пагубните последици от прекъснатата връзка с пра-майката природа. Долавяйки тази тенденция много по-рано, Йовков открива непреходна тема за нашата национална литература. Пространствата на неговия художествен свят, определени от етичното и естетичното начало, обуславят мотива за нравственото прераждане - толкова често интерпретиран от Йовков. Доверието и вярата в изначалната доброта на човека - това са позициите, от които изобразява героите си. В моралистичния му патос се съдържа упрек към наситената с катастрофи и размирици, с въстания и войни съвременност. В социалния и духовния хаос, обхванали страната, Йовков търси нравствени пътища за разрешаване на противоречията и социалните конфликти, за осъществяване на мечтаната от него хармония. Поради това силата на неговите художествени внушения не е и не трябва да се търси в идеологията, а в изобразяването на човешките добродетели, в страданията на хората, в превратностите на съдбата, в крушенията на човешките мечти и най-сетне - в изобразяването на българската природа. Силата на Йовковия хуманизъм не е в социалната му ангажираност, а в категоричната му етичност. Първ в българската литература Йовков разкрива диалектиката на красотата - като сила, в която се срещат създанието с разрухата, животът със смъртта, щастието със скръбта: от Сали Яшар до Сарандовица, от Албена до Боряна. Йовков издига женската хубост в езически култ, пред който се прекланят героите му. Греховни или добродетелни, носещи разруха или създание, те са белязани с хубост, поставяща ги над другите - дори и тогава, когато грехът тежи на съвестта им, хубостта стопява ожесточението и го заменя с прошката на възхищението и преклонението. Като драматург, още с първата си пиеса Йовков сътворява свят, изтъкан от етика и красота, в чиито пространства доброволно се самозаточва, измъчван от алтернативите на моралното и естетичното начало у човека.

Тяхното съчетаване разширява психологичните и философски хоризонти на българската драма, отбелязвайки нов, по-висок етап в нейното развитие. В развитието си като творец Йовков преминава сложни етапи, които очертават посоката от национална към общочовешка проблематика, като по този начин сътвореното от него надхвърля рамките на българската литература и се съизмерва с постиженията на европейската и световната художествена мисъл. Това обяснява интереса към Йовковото творчество в чужбина и нарастващия брой преводи в различни страни. 70 негови книги са преведени на над 25 езика, а отделни творби на Йовков - на над 37, сред които и арабски, вьетнамски, китайски, персийски, финландски, хинди, шведски, японски и др. езици.

Къща-музей „Йордан Йовков“ в Добрич

Подбрала: Полина Ан Туан Буи, 11 „В“; уч. 2007/08
СОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – Севлиево